

**Alex Rosenberg, Bilim Felsefesi Çağdaş Bir Giriş, Çev: İbrahim Yıldız,
Dipnot Yayınları, Ankara, 2015 (2. Baskı, 412 sayfa)**

Enes SADAN¹

Bilim felsefesine tarihsel bir yaklaşımdan ziyade tematik bir yaklaşımla ele alınan bu eser, bilim felsefesine çağdaş bir giriş niteliğinde, ders kitabı olarak hazırlanmıştır. Bilim felsefesinin başlangıcından günümüze kadar ele alınan bu eserde, bilimin doğası, yöntemi, amacı, sınırları vb. birçok konu hakkında zengin bir içerik sunulmaktadır. Biyoloji felsefesi hakkında yaptığı çalışmalarla tanınan çağdaş dönem Amerikalı filozof Alex Rosenberg'in Türkçeye çevrilen ilk eseridir.

Eser *Önsöz, Kaynakça ve Dizin*'den oluşmaktadır. Yazar önsözde, (s. 9-11) bu kitabın bilim felsefesi konularını, tarihsel ve kronolojik bir biçimde anlatmak yerine; tematik bir şekilde sunmayı tercih ettiğini belirtmektedir. Bu kitabın en önemli hedefi yazar tarafından şu şekilde açıklanmaktadır: “*Bu kitabın hedeflediği en önemli şey bugün tartışıldığı hâliyle bilim felsefesi problemlerinin, başlangıcından beri felsefeye musallat olan problemlerin modern kostümlü versiyonları olduğunu açıklığa kavuşturmaya çalışmaktır.*” (s. 11) Bu bağlamda yazar, tematik yaklaşımın tarihsel yaklaşımdan daha etkili olacağını dile getirmektedir. Özellikle her bölümü bir makale formatında (giriş, gelişme, sonuç) ele alınan bu eserde, her bölüm sonrası yararlanılan kaynaklar ve ayrıntılı bilgi için başvurulabilecek kaynaklar zikredilmektedir.

Birinci bölümde yazar, “Felsefe ve Bilim” (s. 13-38) üst başlığı altında, felsefe ve bilim kavramları üzerinden kitabın içeriği hakkında bilgiler sunmaktadır. İlk olarak felsefe, bilimlerin henüz cevap veremediği ve belki de asla cevap veremeyeceği sorularla uğraşır. Ayrıca bilimlerin bu sorulara niçin cevap veremeyeceğine ilişkin değerlendirmelerde bulunur. Bilimin her çeşidinin felsefenin çocuğu olduğunu ifade eden yazar, Felsefenin bilim felsefesi olarak kısa tarihi başlığı altında ise, on yedinci yüzyılda Descartes ile başlayan bilgiyi sağlam temellere dayandırma isteğinin, Locke'un “temsili gerçeklik” fikriyle devam ettiğini bildirmektedir. “Felsefenin Bilim Felsefesi Olarak Kısa Tarihi” başlığı altında filozoflar ise “ampirizm” (deneycilik) ve “uşçuluk” (rasyonalizm) bunlar, bilim felsefesini merkezi bir konuma getiren problemlerdir. Newton'dan bu yana bilimin başarısının ampirizme mi yoksa uşçuluğa mı borçlu olduğunu tartışmışlardır. Yazara göre bu iki farklı bilgi kuramı birbiriyle çekişmeye devam etmektedir. Fakat ampirizm özellikle bilim insanları arasında daha geniş bir kabul görmüş olsa da bilim insanları, bilimin doğası ve metotları hakkındaki problemlerin ampirizmin başa çıkamayacağı türden problemler olduğunun farkındadırlar. Bunlar, bilim felsefesini merkezi bir konuma oturtan problemlerdir.

İkinci bölümde ise “Bilim Felsefesi Niçin Önemlidir?” (s. 39-60) üst başlığı altında bilim felsefesi ve bilim hakkında birtakım bilgiler verilmektedir. Yazar, bilimin henüz cevap veremediği belki de hiçbir zaman veremeyeceği sayının, zamanın ya da adaletin ne olduğu gibi soruları *birinci mertebeden* sorular; bilimin sınırlarını ve bu sorulara niçin yanıt veremediğini, bu konuları nasıl işlediği vb. soruları da *ikinci mertebeden* sorular olarak adlandırmıştır. Yazar, diğer beşerî girişimlerden farklı olarak bilimin felsefeyle birlikte ve onun etkisi bağlamında evrenselliğe ulaşacağını belirtmektedir. Bilimin felsefeyi anlamak zorunda olduğunu vurgulayan yazar, fiziksel bilimlerin tözsel savlarındaki felsefi soru(n)lar hakkında yeterince bilgi sahibi olup bilimin bu sorulara cevaplarını, güçlü ve zayıf yönleri hakkında malumat sahibi olmak zorunda olduğumuzu

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Felsefesi Bilim Dalı, enessadan94@gmail.com, ORCID: Orcid.org/0000-0002-2947-5056.

Geliş/Received: 09.02.2020, **Kabul/Accepted:** 07.06.2020

dile getirmektedir. Batı ve bilim bağlamında ise yazar, Batı'nın diğer kültürler üzerinde yarattığı iyi veya kötü etkiyi kavramak için bilimi anlamının felsefenin diğer disiplinlere nazaran, en önemli görevi olduğunu belirtmektedir.

Üçüncü bölümde ise “Bilimsel Açıklama” (s. 61-87) üst başlığı altında, bilimsel açıklama ve bu bağlamda kapsayıcı yasa modeli hakkında bilgiler sunulmaktadır. İlk olarak bilimsel açıklamanın kavramsal olarak izahının imkânsızlığını vurgulayan yazar, sınır koşullarının ve başlangıç koşullarının çizilemediğini belirtmektedir. Bilimsel açıklamanın bir ya da birden fazla yasa içermek zorunda olduğunu zikreden yazar, bilimsel açıklamanın “nedensel” bir açıklama olduğunu ve bu nedenselliğin açık veya örtük bir biçimde bu yasaların varlığını göstermek zorunda olduğunu belirtmektedir.

Dördüncü bölümde “Yasaların Açıklama Gücü” (s. 89-114) üst başlığı altında, yasaların açıklayıcı gücünün kaynağı olarak görülen şey ve bu yasaların zorunlu yasalar olarak görülmesi üzerinde durulmaktadır. Yazara göre yasalar, tanım gereği doğru değil, olgularca doğru kılınan önermelerdir. Bu bakımdan yasalar, belli nesne, yer ya da zamana, açıkça ve örtülü biçimde göndermede bulunmamaktadırlar. “Biçimin evrenselliği (tümelliği) bir önermeyi doğa yasası yapmaya yetmemektedir.” (s. 92) Yasalar açıklayıcı olmak için bir özelliğe sahip olmak zorunda ise bu özellikler nelerdir? Bu soru bağlamında felsefeciler gerçek yasalar ile ilineksel genellemeler arasındaki farkın bir belirtisi olarak “karşı-olgusal koşulluklar” diye bilinen dil bilgisi yapılarını keşfetmişlerdir. Bir önermenin yasa olabilmesinin biçimde evrensel olması koşulunun yanında karşı olgusalılığı desteklemesi koşulu da eklenmiştir. Doğa yasalarının ihlalinin mantıksal açıdan imkânsız olmadığını dile getiren yazar, ancak onların fiziksel açıdan mümkün olmadığını belirtmektedir. Bu olanak dışılığın nedeni bağlamında yazar “*bu soruya cevap vermek bilim felsefesini metafiziğin ve epistemolojinin (doğru cevabın bulunabileceği) derinliklerine götürür.*” diyerek yanıtlamaktadır. İlineksel düzenlilikler ile rastlantısal olayların karşı olgusalılığı desteklemediği hâlde, yasaların nedensel önermeleri desteklediğini kabul etmek birtakım açıklamaları gerektirmektedir. Bu bakımdan doğa yasalarına ilişkin “metafizik” olguyu saptama görevinin yerine yasalar hakkındaki tutumlarımız ya da inançlarımızda kendini gösteren epistemik farklılık üzerine yoğunlaşmışlardır. Dil ve dilin özellikleri, tikel olgulara bağlı olarak yerel durumlar, en iyi dizgeler vb. üzerinden doğa yasaları ve nedensellik üzerine birtakım kurallar geliştirmeyi hedeflemişlerdir.

Beşinci bölümde “Nedensellik, Sağın Olmayan Yasalar ve İstatistiksel Olasılıklar” (s. 115-136) üst başlığı altında, nedenlerin açıklama gücü, *ceteris paribus* (başka şeyler sabit kalmak kaydıyla) yasalar ve istatistiksel yasalar üzerinde durulmaktadır. Nedensel açıklamaya dair bizim bir olayın nedeni olarak gördüğümüz şeyin, o olayı meydana getirmesi muhtemel pek çok koşuldan sadece biri olduğunu dile getiren yazar, nedensel açıklamaların esnek yasalara dayandığını ve bu yasaların *ceteris paribus* koşullu tümcecikler içerdiğini dile getirmektedir. Yazara göre, istatistiksel düzenlilikler ve nedensel süreçler *ceteris paribus* yasaların yerine geçmekte ve sınanabilirlik açısından onların daha gelişmiş bir hâli olarak görünmektedir. Ancak buna karşılık temel fiziğin olasılığı bağlı nedenselliği metafizik sorunları ortaya çıkarmaktadır.

Altıncı bölümde “Biyoloji ve ‘Özel Bilimlerde’ Yasalar ve Açıklamalar” (s. 137-159) üst başlığı altında, insanların bilimsel açıklamalardan, beşeri eylemlere ve biyolojik süreçlere ilişkin açıklamalar beklediği belirtilmektedir. Teleolojinin fiziksel süreçlerden dışlanması üç olasılık doğuracağını belirten yazar bu olasılıkları şu şekilde açıklamaktadır: “*Birincisi, fizik ‘nihai nedenlere’ izin vermiyorsa eğer, neden diye bir şey yoktur ve biyoloji ile biyoloji bilimlerinde rastlanan nedenler yanılısına yaratan sözde açıklamalardır. İkincisi, biyolojik ve diğer teleolojik süreçler fiziksel süreçlerden bütünüyle farklıdır. Üçüncüsü teleolojik süreçler, onların nasıl işlediğini gerçekten anladığımızda, görünüşlerine rağmen, etkin nedensel süreçlerden gerçekte*

farklı değildir, sadece farklı gibi gözükürler.” (s. 141). Özel bilimlerin, sosyal bilimlerle davranış bilimlerini ifade ettiğini belirten yazar, her özel bilimin odaklandığı şeylere ilişkin, kendi açıklayıcı gücünün olduğunu ve disiplin alanı içerisinde ispatsız öne sürme yetkesine sahip olduğunu dile getirmektedir. Bilimsel açıklamaların, özellikle biyolojik yasaların (Darwin vb.) nedenlerin rollerini açığa vurduğunu ve tanrısallığa giden yolu kapattığını dile getirilirken diğer yandan (Leibniz vb.) birbiriyle tutarlı yasa paketlerinin teleolojiye başvurarak çözen filozoflar da mevcuttur. Sonuç olarak Kant ve Hume’un görüşleri bağlamında yazar şunu ifade eder: *“Herhangi bir genel yasayı destekleyen ampirik tanıtılar hep eksik olacağı için, bilimsel yasalarımızın doğruluğundan asla emin olamayız.”* (s. 156) Bu bakımdan yanılabilirlik bağlamında, kimse bilimden mantıksal bir zorunluluk beklememeli hatta böyle bir talepte bulunmamalıdır.

Yedinci bölümde “Bilimsel Kuramların Yapısı” (s. 162-186) üst başlığı altında, Newton mekaniği bağlamında kuramların yapısı incelenmiştir. Öncelikle “kuram” sözcüğünün, *“bir araştırma alanının bütünü adlandırdığı gibi, bilimde lehinde güçlü ampirik kanıtların bulunduğu hipotezler kümesi anlamında”* (s. 162) kullanıldığı belirtilmektedir. Kuramları anlamlı kılan şey, tikel fenomenlere ilişkin yargıların ötesine geçebilmesi olarak dile getirilmektedir. Kuramdaki bazı terimlerin tanımlanmaksızın “ilksel” terimler olmak zorunda olduğunu belirten yazar, bir kuramın bazen aksiyom bazen ise bir varsayım olabileceğini vurgulamaktadır. Newton mekaniğini aksiyomları bağlamında açıklayan yazar, Batı’da bilime ve uygarlığa uzun süre hükmetmiş bu kuramın, doğadaki her şeyin determinizme tabi olduğu yolunda güçlü gerekçeler sunmakta olduğunu belirtmektedir. Kuramlar, “empirik düzenlilikleri açıklamak üzere hep bir arada işleyen yasa öbekleridir; kuramlar bu düzenlilikleri türetir ve çoğunlukla bu empirik düzenliliklerin karşılaştığı istisnaları ve karşı örnekleri de açıklar. (s. 184-185)

Sekizinci bölümde “Bilimsel Kuramlarla İlgili Epistemik ve Metafizik Meseleler” (s. 187-220) üst başlığı altında, indirgemecilik, ardaşma ve bilimin ilerlemesi, gerçeklik ve anti-gerçeklik hakkında bilgiler sunulmaktadır. Bilim felsefecilerinin bir kuramın yasalarından başka bir kuramın yasalarını türetme işlemi “kuramlar arası indirgeme” ya da “indirgeme” olarak dile getirilir. İndirgemeciliğin kanıt ile açıklama arasında gizemli bir ilişki meydana getirdiğini vurgulayan yazar, indirgemenin karakteristik özelliğinin, gözlemlenebilir fenomenleri veya daha doğru düzenlilik bildiren genellemeleri birleştirmesi olarak açıklamaktadır. Bu bölümde gerçeklik ve anti-gerçeklik hakkında bilgiler verilmektedir.

Dokuzuncu bölümde “Kuram İnşası-Model İnşası” (s. 221-244) üst başlığı altında yazar, bilim adamlarının, araştırmalarını model olarak betimlemesi ve kuramların bir dizi modelden oluşması sebebiyle, bu kavramlar üzerine odaklanmaktadır. Darwin’in doğal seçim kuramı üzerinden de evrimsel biyolojide kuramlar ve modeller üzerinde açıklamalarda bulunulmuştur. Kuramlardaki türetilmemiş/temel yasalar olarak adlandırılan aksiyomların, gözlem olgusuyla ilişkilendirmeden ifade edildiği dile getirilmiştir. Bu bakımdan kurama yönelik aksiyomatik yaklaşım, modellerin rolünü bilime yerleştirmede güçlük çeker. Modeller bilimsel kuram oluşturmada merkezi bir rol kazandıkça aksiyomatik yaklaşım ile gerçekçilik açısından problem artar. Sadece modellerle uğraşan bilimin, bilimin temsil görevini teslim edip etmediği ise tartışılmaktadır. Modellerin merkezi bir rol oynadığını savunanlar bilim insanlarının amacının, birkaç doğru betim arasından birini vermek olduğunu dile getirirler. Bilimcilerin çoğunlukla istedikleri şey ise, betimlemeden ziyade fiziksel bir modeldir. Bu bakımdan Darwin’in *Doğal Seçim Kuramı*’nı genel çerçevesiyle açıklanmaya çalışılmıştır. *“Mantıksal açıdan zorunlu doğrular bilimsel yasa olamazlar ve herhangi bir olumsal/ampirik olguyu açıklayamazlar.”* (s. 240) Bu bakımdan “uyum” kelimesiyle neyin kastedildiği kuram açısından sıkıntı doğurmaktadır. Sonuç olarak yazara göre, *“Hem biyolojide hem de özel bilimlerde bilimsel kavrayışı iletmede modellerin oynadığı rol, bilim felsefecilerinin fizikte görülen kuramlar geleneksel olarak resmetme biçimlerine kıyasla çok daha çeşitlidir. Bu, bilim felsefesinde geniş bir araştırma alanı açmıştır.”* (s. 242)

Onuncu bölümde “İndüksiyon ve Olasılık” (s. 245-273) üst başlığı altında, endüksiyon problemi, istatistik ve olasılık, Bayes teoremi konuları hakkında bilgiler verilmektedir. Yazara göre, “Locke’un gerçekçiliği ile ampirisizminin kaçınılmaz olarak septisizme evrildiğini ileri süren Berkeley, doğrudan gözlemediğimiz şeyler hakkında inanışlarımızı kuşku kıldığının farkına varmıştı.” (s. 247) Bu bakımdan Berkeley, dilin anlamlılığını ancak ampirizm ile anlamlandıracağımızı dile getirmektedir. David Hume ise bilimsel soruşturmanın ampirik metotları olarak görülen şeyleri felsefeye uygulama çabasına girdi. Fakat Hume’un ampirisizimle ilgili çabası gerçekçilik ile ampirisizm çatışmasından kaynaklı bir probleme girdi. İndüksiyon problemi: “Mevcut duyuusal deneyimimiz temelinde bizler, bu deneyimlerden ve geçmişe ilişkin kayıtlarımızdan geleceğe ve peşine düştüğümüz bilimsel yasa ve kuramlara ulaşmak için yaptığımız çıkarımları nasıl değerlendirebiliriz?” (s. 248) Bu soruya Hume, dedüktif ve endüktif argümanlarla yanıtlar aramışken, felsefeciler bu bağlamda Bayes teoremine başvurmuşlardır. “Bayes teoremi yeni kanıtlar geldikçe kendi ön olasılıklarımızı ödünsüz bir biçimde ‘güncellemeye’ uyguladığımız takdirde... tek bir değere yaklaşacağını göstermektedir.” (s. 267) Olasılık kuramı bağlamında ise yazara göre, olasılık kuramı verilerin hipotezleri nasıl sınıdığını anlamamıza yardımcı olsa da çeşitli sorunlar yaratmaktadır.

On birinci bölümde “Doğrulama, Yanlışlama, Eksik Belirlenim” (s. 275-297) üst başlığı altında, hipotez sınamaya dair epistemolojik problemler, sözde bir problem olarak endüksiyon: Popper’in hamlesi ve eksik belirlenim konuları hakkında bilgi verilmektedir. Bilimsel yasanın, bir mantık meselesi olarak, ne eldeki kanıtlarla eksiksiz bir biçimde oluşturulabilir, ne de sonlu sayıdaki kanıtlarla kesin bir şekilde yanlışlanabilir olduğunu vurgulayan yazar, doğrulama ve yanlışlamanın, sınanana bir hipotezin olumlu ya da olumsuz örneklerinden yapılan türetmelerden daha karmaşık olan konular olduğunu dile getirmektedir. Yirminci yüzyılın etkili bilim felsefecilerinden Karl Popper’in “Sağlama, bir kuram ile ya (a) kuramın gelecekteki sınamalarına dair herhangi bir öndeide bulunan ya da (b) kuramın doğru olduğuna ya da diğer kuramlara kıyasla doğruya daha fazla yaklaştığına inanmamız için bize olumlu bir neden sunan mevcut veriler arasındaki bir ilişki olamaz” (s. 289). Bu iki özelliğe sahip olmayan sağlama, endüksiyon problemine çözüm olamaz. Eksik belirlenim konusunda ise, gözlemlenemez şeyler veya durumlar hakkındaki iddiaların sınanmasının karmaşık olduğuna dikkat çeken yazar, gözlemlerin hipotezleri nasıl belirlediğine yönelik karmaşıklığı düşünmenin “eksik belirlenim”le karşılaştıracağını dile getirmektedir. Ancak eksik belirlenim, bir olasılıktan ibaret olup, kuramı eksik belirleyen durumlarda diğer olgular tarafından çözüme kavuşturulacağını belirtmektedir.

On ikinci bölümde “Bilim Tarihinin Çıkardığı Güçlükler” (s. 299-322) üst başlığı altında, bilim tarihine düşen yol, yeni paradigmlar ve bilimsel devrimler, bilimsel araştırma programları ussal mıdır? Konuları ele alınmaktadır. Yazara göre, bilimi kavrayışımızda, bilimin de dünyaya ilişkin kendi kavrayışının olduğunun farkında olmamız gereklidir. Kitabın son bölümlerinde adını sıklıkla duyduğumuz önemli bilim tarihçisi Thomas Kuhn, kuram seçimini açıklayan gözlem dışı faktörler açısından bilim tarihini araştıran ve bu faktörlerin kuramı nasıl temellendireceğini düşünen ilk kişilerdendir. Kuhn’a göre bilimde ilerleme vardır. Fakat bu, evrimdeki gibi bir ilerleme olmayıp yerel ortama adapte olma meselesidir. Kuhn’a göre bilimsel düşünce ve eylem birimi paradigmadır, kuram değil. Paradigmanın ne olduğunu ortaya koymak zor olabilir çünkü paradigma birçok şeyi içermektedir. Deneyimin kuramla yüklü olarak geldiğini ifade eden Kuhn, ampirisizmin, deneyimde gözlemsel söz dağarının, son başvuru mercii olmadığını savunur. “Eski paradigmanın açıkladığı şeyi yeni paradigma açıklamayabilir, paradigmların birbirini izlemesi de zorunlu değildir. Gözlem soruşturmayı denetlemez, soruşturma paradigmayı dile getiren, onun disiplinini zorlayan bilimciler tarafından denetlenir.” (s. 320-321).

On üçüncü bölümde “Bilim Felsefesinde Doğacılık” (s. 323-342) üst başlığı altında, Quine ve ilk felsefeden vazgeçiş, doğacılık ve doğacılığın temellendirme problemleri konularından bahsetmektedir. Yazara göre Quine’in bilime ilişkin mantıksal pozitivist kuramları, Kuhn’dan çok daha fazla darbe indirmiştir. Temellendirme ve açıklama arasında geleneksel felsefi uçuruma meydan okunmaya başlanmıştır. Zorunlu doğrular onları ifade eden sözcüklerin anlamı bakımından doğrudur, olumsal doğrular ise dünyaya ilişkin olgular bakımından. Quine mantık ya da biçim uyarınca, doğru olan önermeler ile içerik ya da ampirik olarak gözlemlenebilir olgular açısından doğru olan önermeler arasındaki ayrımı tahrip ederek işe başlar. Kant’tan beri çok iyi bilinen bu ayırmadan vazgeçilmesi, epistemolojideki her şey ile bilim felsefesindeki pek çok şeyi bir yerlere sıkışmış olmaktan kurtarmaktadır. Aynı zamanda bazı filozofların felsefeden ziyade bilime bağlanmalarına ya da en azından bilimin temellerini felsefede aramaktan felsefemizi çağdaş bilimin yönlendirmesine imkân tanıyan düşünceye yol açmıştır. Quine ve takipçileri kendilerini “doğacı” diye adlandırırlar. Quine ve taraftarlarının yeni bir bakış açısıyla gerçekleştirmeye çalıştığı durum, yeni problemler ortaya çıkarmaktadır.

On dördüncü ve on beşinci bölümde, “Bilimin Tartışmalı Karakteri” ve “Bilim Tarihinin Çıkardığı Güçlükler” (s. 343-383) işlenmektedir. Kuramsal bir terime anlam kazandıran şey, onun kendini gösterdiği kuramın yapısındaki yeri tarafından anlaşılır. Kuramın belli kısımlarının değiştirilmesi aynı kuramın gelişmiş hâlini değil, bütünüyle yeni ve farklı bir kuram vermektedir. “*Farklı paradigmalara savunucuları farklı dünyalarda yaşayan insanlardır.*” (s. 349) Epistemolojideki görecilik, birbiriyle çatışan görüşlerin olabirliğe imkân tanır. Bir epistemik bakış açısına göre bunların hiçbiri doğru olmayabilir, doğru da olabilir, bütün görüşler eşdeğerdir. Yazara göre, pek çok bilim felsefecisi özellikle de feminist bilim felsefecileri, görecilerin vardığı sonuçlardan kaçınırken, sosyal bilim araştırmacıları vb. daha etkin bir kavrayış bağlamında bu arayışları ve çeşitliliği kullanmışlardır. Yazara göre, bilimsel nesnelliği savunuların yapması gereken şey ölçüştürülemezlik iddialarını boşa çıkarmaktır. Bunu yapmak için de kişinin ya gözlemin kurama asimile edilmesi ya da döngüsel akıl yürütmeye başvurmaksızın kuramları gözlemlerle sınama olasılığının bağdaştırılması gerekir. Gözlemi kurama asimile etmek, bu arada da kategorileri onların örneklerinden ayırt etmek bilimin nesnelliğini korumaz. Bilimin nesnelliğini savunular, bilimsel değişimlerin gerçekte ussal olduğunu, bir görüş açısına göre değişmediğini göstermek zorundadırlar. Sonuç olarak ise yazar, anlam ile gönderge arasındaki ilişkileri açıklığa kavuşturmak zorunda olduğumuzu dile getirmektedir. Eksik belirlenimle başa çıkmayı ya da onun geçerli olmadığını göstermeye yetecek bir epistemolojiye ihtiyaç duymaktayız. Bunları aşmak ise doğacı bir felsefenin önündeki görevlerdir.

Genel olarak bu eserde, bilimin doğasını, yöntemini, amacını, sınırlarını, kavramsal yapısını vb. birçok özelliğini hakkında bilgiler sunulmaktadır. Bugün tartışıldığı hâliyle bilim felsefesi problemlerinin başlangıcından beri felsefeye musallat olan problemlerin modern kostümlü versiyonları olduğunu iddia eden yazar, bu amaca uygun olarak problem teşkil eden hususlar hakkında bilgiler sunmaktadır. Ders kitabı niteliğinde olan bu eser, tarihsel bir anlatımdan ziyade tematik bir sunum içermektedir. Her bir bölüm içerisinde giriş, konuların sunumu, özet, sorular ve bölüm hakkında ayrıntılı bilgiye yönelik olarak kaynak niteliğinde açıklamalardan oluşmaktadır. Yazarın konu anlatımı bağlamında kullandığı kaynaklar ve eksik kalan konuların açıklanması amacıyla yönlendirmesi, konu hakkında malumat sahibi olmak isteyenler için önemli bir özellik arz etmektedir. İmla ve yazım kuralları açısından bazı eksiklikler olmakla birlikte, felsefi terminolojiler güzel bir şekilde aktarılmıştır. Bilim ve bilim felsefesi hakkında giriş kapsamlı temel bir eser olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

Rosenberg, A. (2015). *Bilim Felsefesi Çağdaş Bir Giriş*. Ankara: Dipnot Yayınları.